

SZÉP BEÁTA

A GAZDASÁGI SZAKNYELV ORVOSI METAFORÁINAK FORDÍTÁSÁRÓL

1. Bevezetés

Az alábbi tanulmányban a gazdasági szakszövegekben előforduló orvosi metaforákat és azok fordítási stratégiáit elemzem. Elsőként a gazdasági szakszövegekben található metaforák fordítási stratégiáit mutatom be példák segítségével. Ezt követően rátérek az orvosi metaforák megjelenésének történeti hátterére, majd konkrét metaforákat mutatok be a forrás- és célnyelvi szövegek környezetükben, és a lehetséges fordítási megoldások szempontjából vizsgálom őket.

2. A szaknyelvi metaforák fordítási stratégiái

A különböző metaforaelméleteknek, ezek között is Lakoff és Johnson (1980) paradigmaváltást eredményező kognitív metaforaelméletének bemutatása nem képezi jelen tanulmány tárgyát. A vizsgálatunkra fókuszálva – és inkább csak emlékeztetésképpen – megemlítendő, hogy a kognitív metaforaelmélet szerint mind az irodalmi, mind a szaknyelvi fogalmi metaforák kognitív tartományok közötti leképezések, „amelyeknek a helye nem a nyelv, hanem a gondolkodás alapját képező fogalmi rendszer, amelynek során egy fogalmakból álló tartományt egy másik segítségével értünk meg, »konceptualizálunk«” (Boda–Porkoláb 2001: 45). A metaforák két fogalmi tartományból: forrás- (A) és céltartományból (B) állnak, ahol a forrástartomány (A) a fogalmi metafora azon része, ahonnan merítjük metaforikus nyelvi kifejezéseinket, a céltartomány (B) pedig az, amit szeretnénk láttatni, megértetni a forrástartomány segítségével.

A szaknyelvi metaforákat – akárcsak köznyelvi vagy irodalmi társaikat – a leggyakrabban az alábbi fordítási stratégiákkal szokás a célnyelvre átültetni: (1) fordítás ugyanazzal a metaforával (szó szerinti fordítás), (2) helyettesítés egy másik metaforával (adaptáció), illetve (3) körülírás vagy parafrázis.

(1) Az elsőre példaként álljon itt a *Zeit ist Geld* kifejezés, amelyből kiindulva, tehát az időt pénzként értelmezve találkozhatunk a *Zeit kosten* ('időbe kerül'), *Zeit investieren* ('időt befektet') stb. metaforákkal mind a német, mind a magyar nyelvben.

(2) Német–magyar gazdasági szakfordításban meglátásom szerint az adaptáció a legritkább, de azért erre is találunk néhány példát. Ilyen a *die Konjunktur / die Wirtschaft ankurbeln* ('felélénkíti/fellendíti a konjunktúrát/gazdaságot') kifejezés. Míg a németben a régi idők önindító nélküli autómobiljainak a kurbllival történő *beindítása* a kognitív kapcsolat alapja, addig a magyar kifejezés ehelyett a *felélénkít* terminuselemben a *korábbi állapotához képest elevenebbé tesz* képi elemet használja, ami fogalmilag nem teljesen felel meg egy álló jármű elindításának. A *fellendít* sokkal inkább utalhat – valamely testrészt – nyugvó helyzetből történő kimozdítására, pozitív irányban (*a magasba*).

(3) A harmadik megoldásra számos példát találunk a magyar gazdasági szaknyelvben. Ilyen a német gazdasági szakszövegekben gyakran szereplő *rote Zahlen schreiben* metafora fordítása. A kifejezés elsősorban a gazdasági sajtóban, elemző közgazdaságtani tanulmányokban fordul elő, és magyarra a *veszteséges/veszteséget könnyvel el* terminusokkal fordíthatjuk. Ellentéte a *schwarze Zahlen schreiben* (*nyereséges/nyereséget könnyvel el*).

Bedeutung

ZDL-Vollartikel

▼ **Wirtschaft, bildlich** **Schulden, finanzielle Verluste; Stadium der Geschäftsentwicklung, in dem die Ausgaben die Einnahmen übersteigen, Verlustzone**

Gegenwort zu **schwarze Zahlen**

KOLLOKATIONEN:

hat Präpositionalgruppe/-objekt: **rote Zahlen** in Millionenhöhe

als Akkusativobjekt: **rote Zahlen** schreiben, erwarten

in Präpositionalgruppe/-objekt: in die **roten Zahlen** rutschen; in den **roten Zahlen** stecken; aus den **roten Zahlen** herauskommen

BEISPIELE:

Neben Ryanair haben auch andere Airlines jüngst deutlich sinkende Erträge oder sogar **rote Zahlen** gemeldet. Die Lufthansa hatte über vergleichsweise hohe Verluste zum Jahresauftakt berichtet, und der große Ryanair-Konkurrent Easyjet berichtete auch über deutlich höhere Verluste im Vorjahresvergleich. [Die Welt, 21.05.2019]

Aldi Nord, der Pfennigfuchser aus Essen, schreibt in Deutschland erstmals in seiner Geschichte **rote Zahlen**. Von einem Minus in zweistelliger Millionenhöhe ist die Rede. [Süddeutsche Zeitung, 21.12.2018]

1. ábra. Rote Zahlen schreiben

Forrás: *Der deutsche Wortschatz von 1600 bis heute* (www.dwds.de)

A szaknyelvi metafora alapja, hogy a régi elszámolókönyvekben a veszteséget piros tintával jegyezték fel. A piros/vörös szín ilyen értelemben az angol szaknyelvben is használatos:

[...] Gemeinschaft aus versorgen konnte und b) dass die neue französische Niederlassung fünf Jahre lang rote Zahlen schreiben würde. <small>↳ eur-lex.europa.eu</small>	[...] the French market from elsewhere in the Community and (b) that the new French plant would be loss-making for five years. <small>↳ eur-lex.europa.eu</small>
▲ K.-C. Westphal: "Seit wir TER HELL leiten, gab es zwar auch schwierigere Phasen, aber noch nie mussten wir während dieser Zeit rote Zahlen schreiben ." <small>↳ simon-und-werner.com</small>	▲ K.-C. Westphal: "TER HELL has seen difficult times as well under our management, but at no time did we ever go into the red ." <small>↳ simon-und-werner.com</small>
▲ Betriebe, die rote Zahlen schreiben , oder Staaten, die sich verschulden, können für die Arbeitnehmer und Beamten nicht die [...] <small>↳ europarl.europa.eu</small>	▲ Companies in the red or countries which get into debt cannot pay the salaries which are desirable for employees and civil servants. <small>↳ europarl.europa.eu</small>
▲ [...] Einrichtungen in Hamburg und Berlin, die nach wie vor rote Zahlen schreiben und deren Belegungskonzept noch nicht ausgereift ist. <small>↳ marseille-kliniken.de</small>	▲ This specifically applies primarily to the two facilities in Hamburg and Berlin that are still operating at a loss and have not yet arrived at a mature occupancy concept. <small>↳ marseille-kliniken.de</small>
▲ Während viele Unternehmen auch im Jahr 2010 rote Zahlen schreiben , konnte Variotherm durch nachhaltige und stetige Unternehmenspolitik die Herausforderung meistern. <small>↳ variotherm.at</small>	▲ While lots of companies are in the red in the year 2010 , Variotherm could meet the challenge with a sustainable and steady corporate policy. <small>↳ variotherm.at</small>
[...] wurden mit einem Verlust von 6.060 Mrd IDR wieder rote Zahlen geschrieben , obwohl die indonesische Regierung abermals Subventionen [...] <small>↳ kfw-entwicklungsbank.de</small>	[...] one year later, in 2002, it was back in the red with a loss of IDR 6.060 billion, even though the Indonesian government again [...] <small>↳ kfw-entwicklungsbank.de</small>

2. ábra. A *rote Zahlen schreiben* kifejezés angol megfelelői a Linguee.de-n

A magyar gazdasági terminológiában azonban egyáltalán nem találjuk a *piros/vörös számokat ír* kifejezést. Erre a keresőprogramok és adatbázisok sem hoznak találatokat. Ennek oka lehet, hogy a magyar nyelvben a *piros tinta* szinte kizárólag a tanári javítás eszközeként értelmezhető, a *vörös* pedig egészen más jelentéstöbblettel bír (vö. a *vörösök*), így a német forrásnyelvi metaforának a magyar célnyelvi megfelelőjeként nem állja meg a helyét.

Másik példa erre a stratégiára a *Kollateralschäden* fordítása. A *kollaterális* a botanika szakszókincséből került elsőként az orvostudomány, majd a hadászat, innen pedig a gazdaság terminológiájába számos nyelvben. Nem így a magyarban, ahol – bár az orvostudományban és a hadászatban megtaláljuk – a gazdasági szaknyelvben nincs nyoma. A terminus a botanikában 'mellette futó' jelentésben használatos, és elsősorban a *szállítónyaláb* vagy *nyaláb* jelzőjeként találjuk:

A hajtásban (azaz a szárban, a levélben és a generatív szervekben) ezzel szemben mindig xilemet és floemet egyaránt tartalmazó, ún. összetett nyalábokat figyelhetünk meg. Az összetett nyalábokban a fa- és a hancselemek egymáshoz képest többféle-képpen helyezkedhetnek el. A *kollaterális szállítónyaláb*ban a xilem és a floem egymás mellett fut, egy közös határfelületen érintkezve egymással, míg a *koncentrikus nyaláb*okban valamelyik szállítószövet típus teljesen körülveszi a másikat. (Höhn–Erős-Honti 2013: 83)

Az orvostudományban a *keringés* jelzőjeként 'megkerülő' a jelentése, az erek esetében pedig a *kísérő* jelzővel szokták magyarítani a kifejezést.

A kollaterális keringés:

- artériás stenosis vagy occlusio területén fejlődik ki.
- **A megkerülő pályák vért juttatnak a szűkülettől distalisan lévő érszakaszhoz**
- Jó kollaterális keringés kialakulása csaknem teljesen kompenzálni képes egy súlyos érstenosis hemodinamikai hatását.
- A megkerülő keringés kifejlődésének **fő ingere a nyomáscsökkenés** a stenosis utáni érszakaszon.
- A tartós **hypoxia** és a sympathicus gátlás (**sympathectomia**), a járás, mozgás is elősegíti kialakulását

3. ábra. A *kollaterális* terminus jelentése az orvostudományban

Forrás: <https://semmelweis.hu/ersebeszet/anatomia-supraaortikus/>

Megbízható mérésekkel igazolták brit tudósok azt a régi feltételezést, amely szerint a kísérő (kollaterális) erek, amelyek az artériákat kötik össze, a verőerek szűkülete esetén átveszik azok feladatait. (Matos 2011)

A hadászatban a *kollaterális* szó a *kár(ok)* jelzőjeként áll. A *kollaterális kár* kifejezés a koszovói háború idején terjedt el, és a terminusra az alábbi értelmezést találjuk:

A berlini Humboldt egyetemen a háború és béke egy elismert kutatóját, Herfried Münkler történész professzort kérdeztem: valóban a 60 évvel ezelőtti tragédia van-e a németek háborúellenességének hátterében?

Azt hiszem, hogy az a lelki érzékenység, amelyet a német politika az iraki háborúval kapcsolatban kifejezésre juttat, nemcsak a németekre érvényes, hanem nagy mértékben a kontinentális - tehát Nagy-Britannia nélküli - Európára is. Az amerikaiak aszimmetrikus háborúkat viselnek. Technikai fölényüket kihasználva, tehát jórészt a levegőből háborúzva elkerülik vagy a lehető legkisebbre szorítják a saját veszteségeiket. És itt jön be a 43-ban kezdett bombázások tapasztalata. A védtelenség érzése, a valószínűleg csak tudat alatt jelentkező azonosulás az áldozatokkal. A ki nem mondott cinizmus felismerése az olyan esetekben, mint például a koszovói háború közben a kollaterális kár kifejezés a civil áldozatok szenvedésére. Azt hiszem, hogy a német társadalom különösen érzékeny az ilyesmire.

4. ábra. Kollaterális kár

Forrás: <http://www.bedoe.de>

A *kollaterális kár* tehát katonai terminusként először a civileknek a hadászati beavatkozás miatti sérülését, szenvedését, halálát jelentette. Ez a jelentés a későbbiekben kiterjedt bármilyen járulékos kárra, amelyet a beavatkozás a természeti vagy épített környezetben, valamint a civil lakosság körében okoz:

A fegyveres konfliktusok, legyenek azok akár nemzetközi, akár nem-nemzetközi jellegűek, nemcsak az érintett emberi társadalmon hagynak nyomot. A katonai támadások sok esetben a természeti környezetet is súlyosan károsítják. Ez a tény köztudott, bizonyítást nem igényel. Hosszú, évezredes, szomorú „hagyománya” van a háborúskodásnak, melynek nyilvánvaló velejárója a természeti környezetben okozott kollaterális kár. A modern korban egyre súlyosabban sérülnek földünk természeti kincsei a területi, etnikai alapú és sok esetben természeti kincsek feletti viták folytán kialakult ellenségeskedések során. (Kirs 2012: 101)

A német értelmező szótárban az alábbi definíciót olvashatjuk:

Kollateralschaden:

Bei einer militärischen Aktion entstehender [schwererer] Schaden, der nicht beabsichtigt ist und nicht in unmittelbarem Zusammenhang mit dem Ziel der Aktion steht, aber dennoch in Kauf genommen wird. (*Duden*)

Azaz a *kollaterális kár* a katonai akció során keletkező [súlyos] kár, amely bár nem szándékolt, és nem áll közvetlen kapcsolatban az akció céljával, mégis elfogadott. Gazdasági terminusként való használatára példa néhány szalagcím a német nyelvű gazdasági sajtóból:

Wirtschafts-Crash als Kollateralschaden der Virusbekämpfung? (makroökonómia, Ausztria, a Verband Österreichischer Wirtschaftsakademiker szakmai egyesület sajtóközleménye)

Schweizer Kollateralschaden einer deutschen Steuer (adózás, Svájc, *Finanz und Wirtschaft* folyóirat)

Amazon: Kollateralschäden bei Betrügerjagd (e-kereskedelem, Németország, *TextilWirtschaft* folyóirat)

A német szókincsben a kifejezés szinonimájaként a *Begleitschaden* (‘kísérő kár’) és a *Randschaden* (‘peremkár’) szavakat találjuk.

A magyar gazdasági szövegekben szinte alig találjuk nyomát a *kollaterális kár* kifejezésnek. Elvértve fordul elő néhány sajtószövegben, és ezekben is jelzik az idegenszerűségét, mint például a vajdasági *Magyar Szó Online* gazdasági rovatában:

Az idei év aszálya hatványozottan mutatja, milyen következményekkel jár, hogy földjeink egy részén még mindig rablógazdálkodást folytatnak. Legkevesebb egymilliárd eurós közvetlen károkról beszélnek, a közvetett, vagy *divatos szóhasználat*al élve a kollaterális károk pedig szinte felbecsülhetetlenek. (Tóth 2012, kiemelés tőlem – Sz. B.)

Gazdasági terminusként a kifejezésnek csupán egyetlen EU-s magyar nyelvű (fordított) dokumentumban leltem nyomát: „Befektetési szektor: Csehország, Lettország és Szlovákia még nem vette át a Pénzügyi kollaterális irányelvet” (*EU parlamenti jelentés* 2005).

Azonban a fordításban említett *Pénzügyi kollaterális irányelv* semmilyen EU-s dokumentumként vagy dokumentumban nem található meg, így itt inkább egy kevésbé szerencsés (helytelen?) fordítási megoldással van dolgunk.

A magyar nyelvű sajtószövegekben a *collateral damage* és *Kollateralschaden* magyar megfelelőjeként a *járulékos veszteség* és a *járulékos kár* kifejezéseket találjuk. Az elsöre leginkább a nem gazdasági jellegű cikkekben olvashatunk számos példát, a gazdasági sajtóban elvétve fordul elő. Szalagcímek a magyar nyelvű – nem gazdasági – sajtóból:

Magyarország járulékos veszteség lehet (Dunai 2014, cikk Ukrajna gazdaságáról)

Román miniszter: A kultúra járulékos veszteség a járvány elleni harcban (Kovács 2020)

Járulékos veszteség (Pósa 2007, cikk a tálibokról)

Járulékos veszteség (R. Kiss 2021, cikk a vakcinákról)

Járulékos veszteség (Komjáthy 2016, cikk a *Népszabadság* folyóirat beszüntetéséről)

Előfordulására példa a magyar nyelvű gazdasági sajtóból:

„Járulékos veszteség”

Az MKIK javaslatának legmarkánsabb pontja szerint, ha egy katás adózó és ügyfele között az ügyletek értéke egy éven belül meghaladja a hárommillió forintot, a hárommillió feletti részt akár negyven százalékos adóval is sújthatnák. Ezzel a bújtatott munkaszerződéseket kívánják ellehetetleníteni, de a javaslat ebben a formájában nem sokat segít, inkább csak az adórendszert bonyolítja. (Szebeni 2020)

A *járulékos kár* a gazdasági szövegekben sokkal gyakrabban szerepel. Használatát azonban ennél is egyértelműbben alátámasztja a gazdasági élet jogszabályszovegeinek vizsgálata:

A törvény a *jogosult vagyona*ban keletkezett egyéb károk és az elmaradt vagyoni előny megtérítendő mértékét a szerződéskötéskor előrelátható károkra korlátozza. Maga a miniszteri indokolás illeti a „*jogosult egyéb vagyona*ban bekövetkezett kárt” következménykár névvel, s ezzel a következménykár fogalmát tehát annyiban meg is határozza, hogy azt a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kártól („tapadó kártól”) elkülöníti, és a „*jogosult egyéb vagyona*ban bekövetkezett kár”-ként definiálja, úgy, hogy a következménykárt a kárkövetkezmények egyik, az elmaradt haszontól különböző fajtájának tekinti. A Ptk. 6:143. § (2) bekezdésének szempontjából a következménykár alatt tehát csak a *jogosult vagyona*ban bekövetkezett tényleges károkat, illetve költség típusú károkat kell érteni. [...]

A következménykár terminológia nem régóta van jelen jogirodalmunkban, joggyakorlatunkban. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) hatálya alatt a *következménykár* mint *terminus technicus* a magyar jogi szaknyelvben alapvetően a hibás teljesítés és a termékfelelősség jogintézményéhez kapcsolódóan, az uniós irányelvek átültetésével egyidejűleg jelent meg. Meg kell jegyezni azonban, hogy az 1959-es Ptk. 310. §-ához kapcsolódó hibás teljesítési joggyakorlatunk ismerte az e kárfajtának megfelelő kártípusokat. A magyar bíróságok kezdetben nem illették külön elnevezéssel ezeket a típusú károkat, de jogalapjukban elkülönítették a hibás teljesítés eredményeként a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett vagyoni érdeksérelemtől (az ún. tapadó károktól), s később a **járu**lékos kár, illetve a többletkár kifejezések alkalmazása terjedt el rájuk. E károk alatt pedig olyan károkat értettek, amelyek a hibával ok–okozati összefüggésben a jogosult személyében, egyéb vagyontárgyában, illetve vagyona

ban keletkeznek. Fontos tehát hangsúlyozni, hogy míg a korábbi joggyakorlat szerint a járulékos kár/többletkár/következménykár fogalmába beletartozott, annak elemét képezte az elmaradt haszon is, addig a Ptk. 6:143. § (2) bekezdésében az elmaradt haszon a következménykártól különböző kárfajtaként került kodifikálásra. (Csöndes 2017; a vastag betűkkel történt kiemelés tőlem – Sz. B.)

Jelen tanulmányomban a gazdasági szakszövegek orvosi metaforáira fókuszálok, így a fentieket csupán annak a szemléltetéseként szerepeltettem, hogy a terminusok fordítása során milyen mértékben nincsen a fordító saját döntésére bízva az adott stratégia megválasztása, hiszen ennek akár komoly jogkövetkezményei is lehetnek.

3. A gazdasági szakszövegek orvosi metaforái

Megjegyzendő, hogy a most vizsgált orvosi metaforák csoportja csak egy a számos szakterületi metaforacsoport közül. A gazdasági szaknyelvek sok területről kölcsönöztek és kölcsönöznek ma is terminusokat, ilyen például a korábban már említett katonai szaknyelv is. A 2008–2009-es pénzügyi válság (*Krise*) pedig az alábbi metaforákként jelent meg a német gazdasági sajtóban:

A pénzügyi válság *betegség*, amely megfertőzte a gazdaságot.

A pénzügyi válság lesújtó következményekkel járó *természeti jelenség/katasztrófa*.

A válságban érintett pénzügyi piac emberi tulajdonságokkal felruházható, érzékeny *cselekvő személy*.

A pénzügyi válság a gazdasági cselekvés speciális erkölce elleni *vétség*.

A pénzügyi válság érintettjei a gazdasági *játék* peches résztvevői.

(vö. Pühringer–Egger 2016: 5)

A továbbiakban az orvosi metaforákkal foglalkozom.

4. Az orvosi metaforák megjelenése a modern gazdasági szaknyelvben

De vajon hogyan is kerültek orvosi metaforák a gazdaság szaknyelvébe? Ezt mutatom be az alábbiakban. A kérdés megválaszolásához a „modern” közgazdaságtan megjelenéséig, azaz a felvilágosodás időszakáig kell visszamennünk. Egészen pontosan a francia királyi udvarban járunk, a 18. század második felében, ahol feltűnik egy igen tehetséges, ambiciózus orvos, François Quesnay, aki először Madame de Pompadour, majd később XV. Lajos háziorvosa lesz.

Quesnay egy parasztcsalád nyolcadik gyermekeként írni-olvasni csak 10-11 éves korában tanult meg, viszont kiskorától csodálatosan rajzolt. Így lett először vésnökinas, majd kórházi rajzoló, szabadidejében pedig sebészetet tanult. 23 évesen szerzett orvosi diplomát.

A királyi udvarban kezdett a közgazdaságtannal is foglalkozni. Gazdag szakirodalmi munkásságából kiemelkedik a többféle változatban, 1758–59-ben és 1766-ban megjelent *Tableau économique* című műve, amely körkörös ábrázolásban mutatja be egy gazdasági év jövedelem- és termékáramlását. Quesnay az angol Harvey-nek a vérkeringés orvostudományi felfedezése nyomán alkotta meg a gazdasági élet „vérkeringését” modellező művét, amelyben az egyszerű újratermelést mutatja be a pénz és az áruk ellentétes áramlásán keresztül.

Quesnay munkájában nem titkoltan egy korábbi tudós-közgazdász, Richard Cantillon alalművére támaszkodott. Cantillon egy ír-francia származású közgazdász volt, és ő volt az első, aki az *Essai Sur La Nature Du Commerce En Général* (*Essay on the Nature of Trade in General*) című könyvében körforgásként írt le bizonyos gazdasági folyamatokat.

ESSAI
SUR LA NATURE
DU
COMMERCE
EN GÉNÉRAL.
TRADUIT DE L'ANGLAIS.

A LONDRES,
Chez FLETCHER GYLES,
dans Holborn

M. DCC. LV.

7. ábra. Richard Cantillon (1680 k.–1734) és fő művének borítója
Forrás: *Catholic Herald* és *Wikipédia*

Cantillon munkája csak a szerző halála után, 1755-ben látott napvilágot (az eredeti kézirat egy tűzből megmentve, majd angolból franciára fordítva jelent meg először), és óriási hatást gyakorolt mind történetünk főszereplőjére, mind a modern közgazdaságtan további „atyjaira”, élükön Adam Smithszel.

Quesnay tehát – Cantillon alapjain elindulva – a termelési folyamatban betöltött szerepük alapján (mintegy a gazdaság „szerveiként”) azonosítja a társadalom osztályait: (1) a termelők osztálya, amely a mezőgazdaságban dolgozókat foglalja magában; (2) a földesurak osztálya, amely magában foglalja a földesurakon kívül a papságot, a nemesiséget, a királyi udvartartást és a hivatalnokokat is; és (3) a terméketlen osztály, ahová az ipari bérmunkások, kézművesek és az ipari tőkészek tartoznak.

A fiziokratizmus szerint ugyanis az iparban nem keletkezik „tisztá termék”, az ipar csak a mezőgazdaság termékeit dolgozza fel, és nem teremt új értéket. A modellben

Quesnay azt igyekszik bebizonyítani, hogy az újratermelés csak egyenlő értékek cseréje révén mehet végbe, s az értékpluszt realizálásához nincs szükség külkereskedelemre, hisz az a mezőgazdaságban keletkezik csak. Az elméletet már a kortársak is kritizálták, ez azonban nem gátolta meg gyors elterjedését, ami egyben az általa használt terminológia ismertté válását is segítette.

5. A helyes fordítói stratégia... – Példák

Biztos vagyok abban, hogy a fentieket olvasva máris több példa jelenik meg a szemünk előtt. Érdekes kérdés, hogy közülük melyek tekinthetők valóban terminusnak, és melyek azok, amelyek csupán a „gazdasági szleng” elemei. Csányi Eszter ehhez kapcsolódó kutatására (2014) utalva szlengelemként olyan szavakat és kifejezéseket említhetünk, mint pl. *köhögő autóipar*, *holszezon*, *halvány életjelet mutat a gazdaság* – ezeket szinte kizárólag a nagyobb (és laikusabb) közönségnek szánt sajtószövegekben találjuk. Az én célom azonban az olyan terminusok vizsgálata, amelyek a gazdasági szakszövegekben megtalálhatók, a szakma művelői által használatosak. Vizsgáljunk meg ezek közül néhányat közelebbről!

5.1. Szó szerinti fordítás

Gazdasági vérkeringés – Wirtschaftskreislauf: „A gazdasági vérkeringés egyik legfontosabb támasza a megfelelő dinamikájú hitelezés.”

A fenti mondat a *novekedes.hu* internetes gazdasági szaklap 2020. április 24-i számában olvasható. A cikk a magyar vállalati csődhullám elkerüléséhez nyújtott állami segítségekről szól.

Há már most figyelemmel is vagyunk arra, hogy ez a folyamat Magyarországon sokáig nem fog kedvezőbben alakulhatni és még nagyon hosszú ideig csak hiteltökére támaszkodva tudjuk majd a gazdasági vérkeringés zavartalanosságát biztosítani, mégis magyar szempontból is a legnagyobb súlyt kell helyezni a belső tőkeképződés elősegítésére. Ezért nincs semmi ok arra, hogy elzárkózzunk annak a problémának megvitatásától, hogy miképp lehetne a tőkeképződés tempóját Magyarországon meggyorsítani és főként, hogy törvényhozási intézkedéssel, vagyis a jelenlegi törvények nyújtotta jogbiztonság növelésével lehetne-e az eredményt nagyobbítani.

8. ábra. Részlet a *Közgazdaság és Pénzügy* c. folyóirat 1930-as számából.

Magyar Pál: Tőkeképződés és jogbiztonság (42. o.)

A *gazdasági vérkeringés* kifejezést számos szakszövegben megtaláljuk. Ahogy látjuk, jelen volt már a múlt század 30-as éveiben is, mint ahogy jelen évezredünk szakmai nyelvhasználatában is fellelhető. Egy 2011-es MTA-kiadványban a közgazdász szerzők a kapcsolathálózatok innovációra gyakorolt hatását elemzik. A műben többször is előfordul a vérkeringés terminus, amely elől a gazdasági jelző akár már el is hagyható, ami bizonyítja, hogy a terminus már egyértelműen beépült a szakszókincsbe:

Új kérdésként jelent meg a *nemzetközi kapcsolatok helyzete*, amit úgy próbáltunk mérni, hogy volt-e külföldi partnere a vállalkozásnak. A gazdasági fejlődés szempontjából a nemzetközi gazdasági és társadalmi szervezeti erőterbe való bekapcsolódás különösen fontos kérdés. Amit látunk, kétarcú jelenség. Az egyik oldalon már jelen van a hazai gazdaságban egy olyan vállalati kör, amely valamilyen mértékben integrálódott a nemzetközi vérkeringésbe. A probléma az arányokkal, az összetétellel és az integrációs csatornákkal, együttműködési pályák struktúrájának egyoldalúságával van.

A kedvezőtlenebb kapcsolatrendszerű cégek csoportjaiban (3. és 4. klaszter) két fő jellemző emelkedik ki a mintából. Egyrészt itt a legmagasabb a külföldi tulajdonú nagyobb méretű cégek aránya (sok esetben egy cégcsoport tagjaként), amelyeknél nem feltétlen stratégiai fontosságú a hazai gazdasági vérkeringésbe való bekapcsolódás szervezeti együttműködésekön keresztül. Másrészt a kisvállalkozások is felülreprezentáltak ebben a két csoportban. Tevékenység szerint is jól elkülönülnek a klaszterek bizonyos esetekben: az új gazdaság húzóágazatai a szolgáltatások területén (MJKL ágazatok) egyértelműen jobb, a mintában kiugró kapcsolathálózati paraméterekkel rendelkeznek (2. és 6. klaszter), a kereskedelmi és építőipari cégek az átlagosnál kedvezőbb jellemzőket sűrítő 1. klaszterben felülreprezentáltak, míg az ipari cégeknek a leginkább izolált vállalkozások csoportjában magasabb az aránya.

9. ábra. *Vérkeringés* (Csizmadia–Grosz 2011: 200, 219)

A német ekvivalens definíciója nem csupán a terminus léteire bizonyíték, de igeként a *fließen* szót tartalmazza, azaz ebben a rendszerben a pénz és a javak *folynak* (áramlanak), akár csak a vérben található részecskék:

Das Modell des Wirtschaftskreislaufs in der Volkswirtschaftslehre bezeichnet den Austausch von Gütern und Geld innerhalb einer Volkswirtschaft. Geld- und Güterströme fließen dabei jeweils entgegengesetzt und entsprechen sich wertmäßig. Man unterscheidet den einfachen, den erweiterten und den vollständigen Wirtschaftskreislauf sowie den Wirtschaftskreislauf einer offenen Volkswirtschaft. (bwl-lexikon.de)

A *Geld- und Güterströme* kifejezés tovább erősíti ezt a képet, hiszen a véráram (*Blutstrom*) asszociációját kelti fel az olvasóban. Az áramlás a magyarban is a gazdasági szakszókincs szerves részét képezi:

9. fejezet: Komparatív előnyök – A nyitott gazdaság	61
Fő fogalmak: a külföld szerepe, migráció, javak áramlása, tőkeáramlás	61
Kérdések	65
Kutatási javaslatok	65

10. ábra. Részlet a *Bevezetés a közgazdaságtanba* c. tankönyvből (Fülöp 2019: 7)

5.2. A szó szerinti fordítás nem lehetséges

5.2.1. A németben terminus, a magyarban nem:

Túlélni – überleben; túlélés – s Überleben

A *túlél* eredeti jelentésében kizárólag valamilyen élő szervezetre, élőlényre vonatkozik:

túlél [/-é] tárgyas ige

1. Túlél vkit, vmit: <ember, állat, növény> vkinél, vminél tovább él. Túlélte gyermekeit. Túlélte a századfordulót. A beteg aligha éli túl az éjszakát. || a. (választékos) Vmi túlél vkit vmit: vkinél, vminél tovább fennmarad (mint közismert dolog, mint hatóerő). *Nem kérdem én, hogy költeményeim Túlélnek-e majd engemet?* (Petőfi Sándor) *A hősokeket, kik itt éltek, csatáztak és szerettek, túlélte... a költő dala.* (Jókai Mór)
 2. <Ember állat v. (választékos) növény vmely életveszéllyel járó eseményt v. folyamatot> átél és életben marad. Túlélte a légítamadást, a világháborút. *Lehajtja szép fejét a rózsza: Nem éli túl a hév nyarat.* (Reviczky Gyula) *Túlélni mennykövet, korhadni szútól rágva: | ez a fa élete s mily hosszú, míg kihál.* (Babits Mihály)
 3. Túléli magát: természetes élettartamát, szerepét betöltve hanyatlásnak, pusztulásnak indul. *A tőkés rend túlélte magát. Polgárisodásunk [= polgárisodásunk] csakugyan túlélte-e már magát...?* (Eötvös József) *Ez a test túlélte magát, és közeledik a föloszlása felé.* (Vajda János)
- túlélés; túlélhető; túlélő; túlélt.**

11. ábra. Túlélni

Forrás: *A magyar nyelv értelmező szótára*

Létező orvosi terminus a *túlélési idő* (*survival time*): a megfigyelés kezdetétől a vizsgált eseményig eltelt idő (pl. hány nap telik el az operációt követően a felépülésig). A gazdasági szövegekben azonban legritkább esetekben vonatkozik konkrét személyre, sokkal inkább személyek bizonyos csoportjára, azaz piaci szereplőkre, vállalkozásokra vagy akár magára a nemzetgazdaságra használják. A *túlélő vállalkozás* létező gazdasági terminus, főként a vállalkozásdemográfia használja:

10. Túlélő vállalkozások száma gazdasági ág szerint (2000–)

1/5

Kód	Gazdasági ág	2000, új vállalkozások	túlélők 2000-ről						
			2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
A+B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás	2 671	2 257	1 788	1 556	1 378	1 256	1 129	1 034
C	Bányászat	60	50	42	37	31	28	25	21
D	Feldolgozóipar	6 299	5 287	4 596	4 051	3 654	3 319	2 977	2 638
	Ebből								
DA	Élelmiszer, ital, dohány gyártása	456	376	335	291	268	243	221	201
DB	Textília, textiláru gyártása	913	716	579	481	431	373	327	282
DC	Bőr, bőrtermék, lábbeli gyártása	95	76	61	49	44	39	35	27
DD	Fafeldolgozás	495	406	343	306	270	250	219	195
DE	Papírgyártás, kiadói, nyomdai tevékenység	922	796	719	645	578	535	481	431
DF	Kőszeggyártás, kőolaj-feldolgozás, nukleáris fűtőanyag gyártása	–	–	–	–	–	–	–	–
DG	Vegyri anyag, termék gyártása	59	50	47	41	39	37	34	31
DH	Gumi-, műanyag termék gyártása	139	116	104	93	84	80	72	65
DI	Nemfém ásványi termék gyártása	280	228	199	182	164	148	132	115
DJ	Fémalapanyag, fémfeldolgozási termék								

12. ábra. Túlélő vállalkozások

Forrás: ksh.hu

Regisztrált gazdasági szervezetek

A vállalkozásdemográfia az ún. működő (árbevétellel vagy létszámmal rendelkező) vállalkozások demográfiai adatait (pl. alapítás, túlélés, megszűnés) mutatja be az adott tárgyévve vonatkozóan. A statisztika legfontosabb fogalmai a következők:

A **működő vállalkozás** az a vállalkozás, amely a vonatkozó évben rendelkezett árbevétellel vagy létszáma meghaladta a nulla főt. A statisztikákban nulla fő alatt a nullánál nagyobb, de nullára kerekített létszámadatok kerülnek rögzítésre.

A **valódi új vállalkozás** az a működő vállalkozás, amely a vonatkozó évet megelőző két évben nem számított működőnek, és nem rendelkezett működő jogelőddel sem.

A **valódi megszűnt vállalkozás** az a működő vállalkozás, amely a vonatkozó évben megszüntette a tevékenységét, a vonatkozó évet követő két évben nem számított működőnek, és nem rendelkezett működő jogutóddal sem.

A **gyorsan növekvő vállalkozás** az a működő vállalkozás, amely a vonatkozó évet megelőző három évben 10 százaléknál magasabb éves átlagos növekedést ért el az alkalmazottak számában. A statisztikát a 10 fő vagy annál több főt alkalmazó szervezetekre számoljuk.

A **túlélő vállalkozás** az a működő vállalkozás, amely amióta valódi újként létrejött, a vonatkozó évig folyamatosan működő vállalkozás volt. A túlélést a vállalkozásdemográfia 1, 2, 3, 4, 5 évre számítja ki.

13. ábra. Túlélő vállalkozás

Forrás: ksh.hu

Azaz a *túlélő* itt a sokáig huzamosan fennmaradó vállalkozást jelenti.

Természetesen a fentiek mellett *túlélni* a gazdasági életben is valamiféle válságot vagy negatív eseményt szokás. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara például Üzleti túlélő-csomag nevű szakmai kiadványával kívánja segíteni a koronavírus nyomán válságba került vállalkozásokat:

Tisztelt Vállalkozások, Tisztelt Vállalkozók!

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (a továbbiakban: MKIK) és a teljes kamarai hálózat kiemelten támogatja a koronavírus járvány gazdasági hatásainak enyhítését, célzott eszközökkel történő kezelését. Jelen kiadványban hiteles és közérthető formában foglaljuk össze a legfontosabb információkat és az eddig bevezetett intézkedéseket. Ezzel alapvető célunk a vállalkozások válságkezelő intézkedéseinek támogatása. Tájékoztatjuk, hogy jelen dokumentumot folyamatosan frissítjük, ezért kérjük, hogy mindig a honlapunkon elérhető legfrissebb változatról informálódjon.

14. ábra. Üzleti túlélőcsomag

Forrás: MKIK

Megjegyzendő azonban, hogy a *túlélő vállalkozás* terminuson kívül a többi kifejezést leginkább csak sajtószövegekben találjuk.

A német gazdasági szaknyelvben azonban a *wirtschaftliches Überleben* ('gazdasági túlélés') létező fogalom, számos szakszövegben olvasható:

[...] Herstellern zu ermöglichen, weiterhin in der Gemeinschaft zu produzieren und ihr wirtschaftliches Überleben sicherzustellen. ↗ eur-lex.europa.eu	[...] anti-dumping measures in order to allow the producers to continue manufacturing in the Community and their economic survival . ↗ eur-lex.europa.eu
Als Folge dieser Krisen könnten Erzeuger, die um ihr wirtschaftliches Überleben kämpfen und Kostenreduktion als oberste Priorität [...] ↗ eur-lex.europa.eu	As a result of these crises, in a struggle for economic survival and having cost reduction as a priority, producers may [...] ↗ eur-lex.europa.eu
[...] Lebensfähigkeit der lizenzierten Marke als auch ihr wirtschaftliches Überleben im Zeitraum des Markenwechsels gewährleistet ist. ↗ eur-lex.europa.eu	[...] strength to guarantee both immediate viability of the licensed brand and its economic survival in the re-branding period. ↗ eur-lex.europa.eu
[...] Perspektiven und die Beteiligung an Aktivitäten in anderen Bereichen (z.B. Ausbildung der Kinder, wirtschaftliches Überleben etc. ↗ dsc.admin.ch	[...] plans for the future and participation in activities in other areas (e.g. education of children, economic survival etc.). ↗ dsc.admin.ch
▲ [...] Kleinunternehmen, Zimmerarbeiten oder Klempnerei) eine sichere Zukunft bieten und ihr wirtschaftliches Überleben sichern. ↗ one.wfp.org	▲ [...] small business management, carpentry or plumbing) can provide them a secure future and guarantee their economic survival . ↗ one.wfp.org

15. ábra. Wirtschaftliches Überleben

Forrás: linguae.com

Gyakran fordul elő az alábbi kollokációkban:

sich um sein/ihr wirtschaftliches Überleben kämpfen ('harcolni a gazdasági túlélésért')

das wirtschaftliche Überleben gefährden ('veszélyeztetni a gazdasági túlélést')

das wirtschaftliche Überleben sichern ('biztosítani a gazdasági túlélést')

Ezzel szemben a magyar *gazdasági túlélés* kifejezésnek a már említett sajtószövegeken kívül nem nagyon leljük nyomát. Terminusként a használata tehát erősen megkérdőjelezhető.

5.2.2. A magyarban terminus, a németben nem: *(Tőke)injekció – Kapitalspritze*

Az *injekció* szavunk a nyelvújítás korában, az orvosi szaknyelv hatására terjedt el:

injekció [1865] Latin jövevényszó, vö. latin *injectio* 'bedobás; befecskendezés; (orvosi) beöntés', orvosi latin 'belövellés, befecskendezés'. Ez a szó a latin *injicere* 'bedob, belevet' származéka. A latin szót más európai nyelvek is átvették, vö. például német *Injektion*, francia *injection*: 'injekció'. Az orvosi szaknyelv terjesztette el.

16. ábra. *Injekció*

Forrás: *Etimológiai szótár*

Témánk szempontjából érdekesség, hogy a már említett William Harvey felfedezése a vérkeringésről teremtette meg az alapját az injekciók és később az infúziók sikerének.

Az *injekció* önmagában nem, viszont a *tőkeinjekció* terminus utótagjaként eleme a gazdasági szakszókincsünknek. A gazdasági terminus jelentésében – akárcsak az orvosi elődje esetében – 'a helyzet jobbra fordításának céljával tett segítség (be)adása' szerepel. A Magyar Nemzeti Bank jelentésében ezt olvashatjuk: „A hazai bankok anyabankjai továbbra is jelentős tőkeinjekciókat hajtanak végre itteni leányaiknál. A 2012-es veszteségeket részben pótolták. A tőkehelyzetet emellett javította a hazai bankok hitelállományának csökkenése” (MNB 2013: 73). Bagó Eszter kandidátus, a KSH elnökhelyettese így ír:

mikor tekinthetők ezek a válságkezelő tranzakciókat végrehajtó intézmények költségvetési szektorba és mikor a magánszektorba tartozónak. E kérdésekre adott válasz nyilvánvalóan meghatározza az ügylet hatását a költségvetési hiány számításakor.

A másik kritikus módszertani kérdésnek a bajba került pénzügyi intézmények fel-tőkésítésének az elszámolása bizonyult. A támogatott intézmények várható további veszteséges működése mellett az állam által nyújtott tőkeinjekció egyszerű pénzügyi műveletnek tekinthető-e (ami nem számít bele a költségvetési kiadásaiba), vagy tőketranszferként kell azt elszámolni, ami viszont kiadást növelő tétel.

A tagállamokban a válságkezelő kormányzati intézkedések sokféle formát öltöttek. Közös jellemzőjük, hogy eredményességük kockázata a válság turbulens piaci

17. ábra. *Tőkeinjekció*

Forrás: Bagó (2009: 891)

A tőkeinjekció tehát egy pénzügyi művelet. Pontos jelentése:

Tőkeinjekció

A jegyzett tőke felemelése. A tulajdonosok pótlólagos befizetéséről döntenek. A határozat megszületésétől számítva egy éven belül kell a befizetésnek eleget tenni, addig a vagyommérlegben „jegyzett de be nem fizetett tőke”-ként jelenik meg, amely a vállalatnak a tulajdonosokkal szembeni követelése.

18. ábra. Tőkeinjekció

Forrás: bankhitel.hu

Azaz nem minden pénzügyi segítségnyújtás minősül *tőkeinjekciónak*, ez a terminus kizárólag a jegyzett tőke rendkívüli felemelésének megnevezésére használatos, és pontos gazdasági jogi szabályozás alá esik.

A német *Kapitalspritze* jelentése a Duden szerint 'Kapitalerhöhung', ami szintén tőkeemelés jelent. Azonban míg a *Kapitalerhöhung* szóra a Google kereső 2.250.000 találatot hoz, addig a *Kapitalspritze* találati 175.000 alatt maradnak, s ezek többsége szótári előfordulás. A szó elsősorban a sajtónyelvben lelhető fel. A német szókincsadatbázisban a *Kapitalspritze* leggyakoribb előfordulásai bizonyos konkrét sajtószövegekhez kapcsolódnak (vö.: *Német szókincsadatbázis*). Mindebből az következik tehát, hogy a tőkeinjekció terminus német megfelelőjeként a gazdasági szakfordítás során kerülendő a tükörfordítással létrehozható, kézenfekvő megoldásként kínálkozó *Kapitalspritze*, és helyette a kevésbé szemléletes *Kapitalerhöhung* használata javasolt.

A fentiek mellett természetesen még számos szó és kifejezés témakörünkbe tartozik, amelyek vizsgálata szintén segíthet a megfelelő fordítói stratégia megválasztásában. Ilyenek például: *vérpezsdítés*, *holtszezon*, újjá(újra?)éleszt, beteg, betegségek, fájdalmas, összeomlás, halál, gyengélkedik, haldoklik, enyhít, csillapít, gyógyít, öngyógyítás, gyógyír, gyógyszer, recept, tünet, kezelés, immunis, rezisztens stb.

6. Összefoglalás

A fenti vizsgálati eredmények tovább erősítik azt az eddig is ismert tényt, miszerint a szakfordítás során egyértelműen prioritást élvez az adott szaknyelvi közegben releváns terminusjelentésre fókuszálás a szótári megfeleltetéshez képest, és ehhez a fordító számára elengedhetetlen mind a forrás-, mind a célnyelvi terminusjelentés pontos ismerete. Fontosnak tartom kiemelni, hogy emiatt is fordul elő a szaknyelvi szövegekben az adott terminus következetes ismétlése, ami a szaknyelvi szövegek sajátossága, nem pedig stilisztikai hiba, sőt! Véleményem szerint ezt kiemelten fontos hangsúlyozni a szakfordítás oktatása során, mert a hallgatók a korábbi tanulmányaikból kiindulva hajlamosak

egy szakszöveg fordításakor kerülni a szóismétléseket, ami súlyos szakfordítási hibákat eredményezhet.

Az említettek mellett természetesen még számos szó és kifejezés tartozik témakörünkbe, amelyeknek további vizsgálata szintén segíthet a megfelelő fordítói stratégia megválasztásában. Ilyenek pl. a *vérpezsdítés*, *holszezon*, *újja-újraéleszt*, *beteg*, *betegségek*, *fájdalmas*, *összeomlás*, *halál*, *gyengélkedik*, *haldoklik*, *enyhít*, *csillapít*, *gyógyít*, *öngyógyítás*, *gyógyír*, *gyógyszer*, *recept*, *tünet*, *kezelés*, *immunis*, *rezisztens* stb., ezek azonban már egy következő tanulmány részét képezik majd.

Források

- Bagó Eszter 2009. Válságstatisztika. *Statisztikai Szemle* 87. évf. 9. sz. 881–897.
- Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság 2005. *Jelentés az új tagállamok belső piacairól: helyzet, lehetőségek és feladatok* (2004/2155(INI)). 2005. 03. 22. Európai Parlament. Előadó: Małgorzata Handzlik.
- Duden. <https://www.duden.de/rechtschreibung/Kollateralschaden> (Letöltve: 2021. 10. 21.)
- Duden. <https://www.duden.de/rechtschreibung/Kapitalspritze> (Letöltve: 2021. 10. 18.)
- Dunai Péter 2014. Magyarország járulékos veszteség lehet. *Népszabadság*. 2014. 06. 27. <http://nol.hu/kulfold/ukrajna-es-a-keleti-ajto-1470895> (Letöltve: 2021. 10. 25.)
- Csizmadia Zoltán – Grosz András 2011. *Innováció és együttműködés. A kapcsolathálózatok innovációra gyakorolt hatása*. Pécs–Győr: MTA RKK.
- Fülöp Katalin 2019. *Bevezetés a közgazdaságtanba*. Budapest: Dialóg Campus.
- Kirs Eszter 2012. A környezet védelme a nemzetközi büntetőjogban. In Raisz Anikó (szerk.): *A nemzetközi környezetjog aktuális kihívásai*. Miskolc: Miskolci Egyetem. 101–107.
- Komjáthy György 2016. Járulékos veszteség. *Népszava*. 2016. 10. 12. https://nepszava.hu/1108544_jarulekos-veszteseg (Letöltve: 2021. 10. 25.)
- Kovács Ferenc 2020. Román miniszter: A kultúra járulékos veszteség a járvány elleni harcban. *Index*. 2020. 10. 08. https://index.hu/kulfold/2020/10/08/romania_kultura_koronavirus/ (Letöltve: 2021. 10. 25.)
- Magyar Nemzeti Bank 2013. *Jelentés a pénzügyi stabilitásról. 2013 november*. Budapest: MNB.
- Matos Lajos 2011. Medicalonline. 2011. 10. 13. A jó kísérőerek javítják a túlélést. https://medicalonline.hu/szivinfarktus-regiszter/cikk/a_joy_kiseroerek_javitjak_a_tulelest (Letöltve: 2021. 09. 01.) <https://doi.org/10.52314/gjms.2021.v1i1.22>

- Német szókincsadatbázis: <https://www.dwds.de/wp/?q=Kapitalspritze&comp-method=-diff&comp=&pos=2&minstat=0&minfreq=5&by=logDice&limit=20&view=table> (Letöltve 2021. 09. 03.)
- Pósa Tibor 2007. Járulékos veszteség. *Magyar Nemzet*. 2007. 08. 17. <https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2007/08/jarulekos-veszteseg-2> (Letöltve: 2021. 10. 20.)
- R. Kiss Kornélia 2021. Járulékos veszteség. *Magyar Hang*. 2021. 03. 17. <https://hang.hu/publicisztika/jarulekos-veszteseg-124456> (Letöltve: 2021. 09. 30.)
- Szebeni Dávid 2020. Ördögi körben a magyar adórendszer – Mi a baj a katóval? *Portfolio*. 2020. 06. 18. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200618/ordogi-korben-a-magyar-adorendszer-mi-a-baj-a-kataval-437608> (Letöltve: 2021. 08. 30.)
- Tóth Péter 2012. Rablógazdálkodás. Ráfordítások. *Magyar Szó Online*. https://www.magyarsoz.rs/hu/2012_09_18/gazdasag/32073/Rabl%C3%B3gazd%C3%A1llkod%C3%A1s.htm (Letöltve: 2021. 10. 12.) <https://doi.org/10.1109/MIAS.2012.2191434>

Irodalom

- Boda I. Károly – Porkoláb Judit 2001. Metaforák a kognitív nyelvészetben. In Kemény Gábor (szerk.): *A metafora grammatikája és stilisztikája. Tanulmánykötet a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelvtudományi Tanszéke által 1999. október 11–12-én rendezett konferencia előadásából. (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 10.)* Budapest: Tinta Kiadó. 45–56.
- Csányi Eszter 2014. A gazdasági szleng használati sajátosságai, egy pilot study bemutatása. *Economica* 7. évf. 4. sz. 114–124. <https://doi.org/10.47282/ECONOMICA/2014/7/4/4407>
- Csöndes Mónika 2017. A Ptk. 6:143. § (2) bekezdésébe foglalt előreláthatósági korlát szabályának tényállási elemeiről. *Polgári Jog* 2017.2. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1700201.POJ> (Letöltve: 2021. 08. 19.)
- Höhn Mária – Erős-Honti Zsolt 2013. *Növénytan*. Budapest: Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kara.
- Pühringer, S. – Egger, J. 2016. Wie krank ist unser Wirtschaftssystem? Krisen als Krankheiten im ökonomischen Diskurs. *Working Paper Series* No. Ök-21. Bernkastel-Kues: Cusanus Hochschule, Institut für Ökonomie und Institut für Philosophie. <http://hdl.handle.net/10419/196156> (Letöltve: 2021. 08. 11.)